

OBRTNIŠKI GLASILO ZAVODA GLASNIK ZA POSPEŠEVANJE OBRTI ZBORNICE ZA TOI V LJUBLJANI

Ljubljana, 1933

Štev. 3

V S E B I N A

O delu Zavoda za pospeševanje obrta Zbornice za TOI v I. četrtletju	34
Priprava za mojstrski izpit — Dr. Josip Pretnar	36
Navodila za podkovske mojstre (kovače) — Dr. Čeh Jo- sip, vel. svetnik	45
Poizkusni čevelj — Tišler Andrej, čevljarski mojster in strok. učitelj v Trzinu	47

KDOR PODPIRA SVOJ LIST,
KORISTI SAM SEBI!

Naročnina znaša za vse leto 25 Din, za pol leta 13 Din, za četrt leta 7 Din, cena posamezni številki Din 2.50. // Plača in toži se v Ljubljani. // Inserati po dogovoru. // Uredništvo in upravništvo: Ljubljana, Beethovnova ulica (Zbornica za TOI).

Izdajatelj: Zavod za pospeševanje obrti Zbornice za TOI v Ljubljani (odgovoren Milko Krapež.) —
Za uredništvo odgovoren: dr. Josip Pretnar.

Tiska tiskarna Merkur v Ljubljani (za tiskarno odgovoren Otmar Mihálek).

O DELU ZAVODA ZA POSPEŠEVANJE OBRTA ZBORNICE ZA TOI V I. ČETRTELJU

V prvi letošnji številki smo priobčili pregled o delovanju Zavoda za pospeševanje obrta Zbornice za TOI v teku prešlih let njegovega obstoja. Slika je pokazala naravnost ogromno delo, ki se je razmeroma z malimi sredstvi moglo izvršiti za strokovni povzdig našega obrta.

V naslednjem naj podamo samo kratko poročilo o važnejših stvareh iz dela Zavoda za PO v I. četrtrletju letošnjega leta.

Predvsem je Zavod priredil lužilni tečaj za mizarje v Melliki, Novem mestu, Zireh in Gorenji vasi, dalje knjigovodski tečaj v Škofji Loki, avtogenski tečaj v Mariboru in Pljuju, pripravljalne tečaje za mojstrske izpite v Celju in Mariboru. V pripravi so čevljarški krojni tečaj v Gorenji vasi in Novem mestu, damski krojni tečaj v Ljubljani, knjigovodski tečaj v Kranju, Kamniku in Novem mestu. Zbornica je subvencionirala tudi knjigovodski tečaj na Jesenicah, čevljarški tečaj v Sebenjah in brivskofrizerski tečaj v Mariboru.

Tečaji, ki so se priredili, so imeli prav lep uspeh in razmeroma dober obisk. Kaže pa se vedno, da se obrtniki še vse premalo zanimajo za take tečaje. Tako se je pri lužilnih

tečajih videlo, da so prišli interesenti potem, ko je bil tečaj že v teku, ali ko je bil že dokončan, ter so izrazili svoje obžalovanje, da se ga niso udeležili. Knjigovodski tečaji so velike važnosti za trgovsko stran obrtovanja. Obrtniku ni treba samo, da dobro izdela svoj izdelek, temveč je treba, da ima v redu tudi trgovsko stran svojega obratovanja, da je dober trgovec. Znači mora kalkulirati, v redu in v evidenci mora imeti vsak najmanjši izdatek in dohodek in šele na podlagi tega mu je potem mogoče tu in tam izboljšati svoj gospodarski položaj, prihraniti si nepotrebne stroške in najti nov vir dohodka. Knjigovodski tečaj v Škofji Loki se je naravnost krasno obnesel in prav tako vidimo velik naval pri knjigovodskih tečajih v drugih krajih. Avtogenski tečaji odpirajo obrtniku nove možnosti dela in zaposlitve ter izpopolnitev delovne metode, ki je v današnjih časih hude konkurence še posebno velike važnosti.

Josip Rebek,

predsednik obrtnega odseka Zbornice za TOI in podpredsednik Zavoda za pospeševanje obrta Zbornice za TOI v Ljubljani

Razen tečajev so se priredila tudi razna predavanja, tako o davkih, o socialnem zavarovanju obrtništva, o obrtnem zakonu in eno predavanje tudi s filmom o moderni tehniki obdelovanja kovin.

Zavod je založil poleg dosedanjih predlog za strokovno risanje v zidarski, tesarski in stavbno-mizarski stroki tudi predloge za strokovno risanje v kleparski, mizarski in stavbno-ključavničarski stroki, ki se imajo še razmnožiti in ki bodo velike važnosti za pouk na obrtno-nadaljevalnih šolah in strokovnih tečajih.

Zavod je podelil nadalje večje število podpor za strokovni študij in izpopolnitev v inozemstvu.

Za čas letošnjega ljubljanskega velesejma nameravajo naši fotografi prirediti posebno razstavo, ki naj da pregled strokovne in umetniške višine našega fotografskega obrta. Zavod za pospeševanje obrta podpira to akcijo in bo dal na razpolago brezplačno razstavni paviljon ter tudi po svojih močeh finančno podprl akcijo fotografov.

Končno je zavod posvetil veliko pažnjo tudi informativnemu delu ter je v mnogih primerih dal interesentom nasvete glede modernejši opreme delavnic, nabave strojev ter za carine prosti uvoz strojev.

Obrtno-pospeševalno delo je tako velike važnosti za napredek in podpiranje našega obrtništva in s tem za izboljšanje njegovega težkega gospodarskega položaja, da mu moramo posvetiti posebno pažnjo. Zbornica za trgovino, obrt in industrijo je zato tudi za letošnje leto določila v svojem proračunu znatne vsote za obrtno pospeševanje, določila poseben znesek kot podporo za poslovalnico zborničnega obrtno-pospeševalnega zavoda v Mariboru in je sedaj na tem, da se čim krepkeje podpre tudi Celje kot obrtno-pospeševalni centrum za obrtništvo Spodnje Štajerske. S tem v zvezi je osobito vprašanje ohranitve Obrtnega doma v Celju za obrtniške namene in po možnosti ureditve posebnih prostorov za strokovne tečaje, ki bi se prirejali v Celju.

Da bo delo čim uspešnejše, je pač treba, da se pokaže polno razumevanje in podpora obrtnega pospeševanja tudi s strani obrtništva, osobito s strani obrtniških organizacij. Tu je sodelovanje neobhodno potrebno. Združenja obrtnikov naj zato polagajo prireditvam raznih tečajev, predavanj itd. čim večjo pažnjo ter naj se z zaupanjem obračajo do Zavoda za pospeševanje obrta Zbornice za TOI, ako bi želeli, da se v njihovem okolišu priredi kak strokovni tečaj ali predavanje. S tem bodo ne samo olajšala delo zborničnega Zavoda za PO, temveč bodo tudi mnogo koristila svojim članom.

OBRTNIŠKO DELO — NAJBOLJŠE DELO!

Dr. Josip Pretnar:

PRIPRAVA ZA MOJSTRSKI IZPIT

(Vprašanja in odgovori na teoretično preizkušnjo.)

(Nadaljevanje.)

26. Ali smejo izvrševati rokodelske obrte tudi družbe in pridobitne in gospodarske zadruge?

Delniške družbe z omejeno zavezo in gospodarske zadruge ne smejo izvrševati rokodelskih obrtov niti jih ustanavljati. Ta uresnitev pa ne velja za take produktivne zadruge, katerih člani so vsi obrtniki (rokodelci), in za državo, Občine in druga samoupravna telesa ter potrošne (konzumne) zadruge smejo izvrševati rokodelske obrte samo, če jih osnujejo v javnem interesu s posebno odobritvijo bana in če imajo poslovodjo s strokovno izobrazbo. Potrošne zadruge morajo v tem primeru omejiti svoje poslovanje na svoje zadružnike, ne smejo razdeljevati dobička, ne dajati članom uprave in nadzorstva tantijem, rezerv ne razdeljevati med zadružnike, na deleže ne plačevati obresti ali pa samo obresti, ki ne presegajo 6%.

Javne trgovske in komanditne družbe smejo izvrševati rokodelske obrte le, če dokaže vsaj eden javnih družabnikov (kompanjonov) usposobljenost (mojstrsko izpričevalo, pooblastilo). Ta družabnik more biti po družabni pogodbi ali trgovskem zakonu na podlagi protokolacije pri trgovskem sodišču upravičen družbo samo zastopati in voditi ter prevzemati zanjo obveznosti, t. j. imeti mora prokuro. Če tak družabnik izpade, se mora v enem mesecu prijaviti drug, drugače se obrt ne sme nadaljevati. (§§ 1, 9 in 10.)

27. V katerem roku je treba prijaviti poslovodjo?

Največ v teku dveh mesecev po izstopu prejšnjega poslovodje. Če podjetje tega ne stori, mora prenehati z obračevanjem.

28. Za katere obrte sme oblastvo predpisati maksimalne (najnižje) cenike?

Za obrte, ki prodajajo živila in predmete, neobhodno potrebne za življenje (peki, mesarji), za dimnikarje in konjače. Cenike predpisuje za dimnikarje in konjače ban, za peke, mesarje itd. pa sresko (mesno) načelstvo po zaslišanju občine, obrtnega združenja in Zbornice za TOI. Cenovniki veljajo do preklica. (§ 50.)

29. Kaj je razprodaja in kdaj je dovoljena?

Razprodaja je od obrtnega oblastva po zaslišanju Zbornice za TOI dovoljeno razprodajanje blaga, ki je v zalogi, na podlagi posebne javne opozoritve potom oglasov v časopisih ali z lepaki. Dovoljuje se le ob lastnikovi smrti, preselitvi obrta v drug kraj, prostovoljni opustitvi obrta in radi elementarne nezgode. (§§ 158 do 169.)

30. Kdaj prestane obrt?

S smrtjo imetnika; s prijavo imetnika pri pristojnem oblastvu, da preneha izvrševati obrt; če se odvzame obrtna pravica s pravomočno razsodbo sodišča, ali določbo upravnega oblastva; če

z obrtovanjem ne prične v teku enega leta ali če se ustavi delo za več kot eno leto, pa si imetnik ni izposloval podaljšanja, ki znaša največ šest mesecev. (§§ 171, 172, 174.)

31. Kdaj oblastvo razveljavi pooblastilo ali dovolilo?

Če ugotovi pozneje, da je imetnik dobil pooblastilo ali dovolilo na podlagi nepravilnih listih. (§ 175.)

32. Ali je opustitev odjave kazniva?

Imetnik obrta, ki preneha z obrtovanjem, ne da bi to prijavil obrtnemu oblastvu in imel pooblastilo ali dovolilo, je kazniv po § 398 z globo 50 do 6000 Din.

33. Kateri obrtniki morajo prijaviti naprej postavitev dela?

Peki in mesarji en mesec, dimnikarji pa najmanj tri mesece prej.

34. Ali se sme pričeti z obrtovanjem v vsaki delavnici brez oblastvene odobritve?

Ne. Za nekatere vrste delavnic ali naprav predpisuje obrtni zakon še oblastveno odobritev. V takih primerih je potrebna najprej odobritev, da se delavnica ali naprava sme zgraditi ali postaviti, potem, ko je zgrajena ali postavljena, pa je potrebna še odobritev, da se v delavnici ali z napravo sme pričeti obratovati (uporabno dovoljenje).

35. Kako je v takih primerih s pooblastilom ali dovolilom?

Oblastvo izda prosilcu najprej samo začasno obrtno pooblastilo ali dovolilo. Šele potem, ko je delavnica ali naprava končno odobrena in je izdano uporabno dovoljenje, izda oblast končno pooblastilo ali dovolilo (obrotni list, koncesijo). (§§ 4, odst. 5, 113, odst. 4 in 5.)

36. Za katere delavnice je potrebna oblastvena odobritev?

Za delavnice in naprave podjetij, v katerih se uporabljajo posebna ognjišča (n. pr. kovačnice, ključavničarske delavnice), parni stroji, motorji (n. pr. mizarske delavnice s stroji na motorni ali parni pogon), vodna ali druga naravna sila (n. pr. žage, mlini) ali ki utegnejo biti za prebivalce v okolici in javne ustanove ter delavce v njih nevarne ali nadležne zaradi škodljivega vpliva na zdravje, zaradi ogrožanja varnosti, neprijetnega duha, neobičajnega hrupa ali potresanja. (§ 105.)

37. Kaj mora storiti prosilec, ki želi postaviti delavnico ali napravo?

Napraviti mora vlogo na sresko (mestno) načelstvo ter prositi za dovoljenje, da sme postaviti delavnico ali napravo. Rešitev se mora izdati v najkasneje v 30 dneh.

38. Ali se postopa pri vseh delavnicah, za katere je potrebna odobritev, enako?

Ne. Te delavnice ali naprave se delijo v dve skupini. Pri eni je postopek bolj enostaven in se komisijski ogled včasih sploh ne vrši, če je iz predloženih spisov razvideti, da proti odobritvi ni po-

mislekov. Pri drugi skupini delavnic in naprav, ki so v obrtnem zakonu posebej naštefe, pa se vrši posebno odobritveno postopanje. Za obrtnike od obratovališč, delavnic ali naprav, za katere je potreben poseben odobritveni postopek, prihajajo v poštev na primer te-le: kamnolomi, opekarne, apnenice, klavnice, mlini na parni ali motorni pogon, podjetja za čiščenje perja, ščetin ali konjske dlake, podjetja za izdelovanje koščenih gumbov, podjetja za izdelovanje zrcal, parnih kotlov, strojev, mila, za mletje zlatih in srebrnih odpadkov, barvarnice, za predelovanje živalske dlake, čiščenje črev, izdelovanje eksploziv, lončevine, hranil in živil, sveč, strojenje usnja. (§ 107.)

39. Kaj je treba priložiti vlogi?

V štirih izvodih točni načrti, črteži, popisi delavnice ali naprave, računi in tehnične konstrukcije, tako da se točno razvidi način gradbe in ureditev zgradbe, ki naj služi za delavnico in napravo; podrobna razvrstitev in način instalacije vseh delavnic in strojev, naprav za varnost zaposlenih oseb, položajni načrt s potrebnimi izpisi iz zemljskih knjig in katastrskih map ter spisek sedov. (§ 108.)

40. Kdo tvori ogledno komisijo?

Upravni uradnik sreskega (mestnega) načelstva, tehnični in sanitetni referent, referent inspekcije dela in zastopnik občine. (§ 110.)

41. V katerem času mora izdati oblastvo rešitev?

V 15 dneh po komisijski razpravi.

42. Kaj mora storiti prosilec, ko je delavnica ali naprava zgrajena?

Napravit mora na oblastvo prijavo, da je delavnica zgrajena in prositi za končno odobritev.

43. Kaj stori nato oblastvo?

Najkesneje v 15 dne izvrši komisijonelni ogled, in če ni nikakih zaprek, mora izdati v nadaljnjih 8 dneh uporabno dovoljenje, in končno pooblastilo ali odobritev (obrti list, koncesijo), nakar prosilec lahko prične z obrtovanjem. (§ 113.)

44. Koliko časa velja gradbena in uporabna odobritev delavnice ali naprave?

Veljati preneha, če se ne prične z gradnjo, odnosno z obrtovanjem v teku enega leta ali če se z gradnjo ali obrtovanjem prekine za več kot dve leti. (§§ 112 in 117.)

45. Ali velja uporabno dovoljenje tudi za naslednike?

Če pride podjetje na drugega lastnika, velja uporabno dovoljenje tudi za tega. (§ 118.)

46. Ali smejo obrtniki na sejnih prodajati svoje izdelke?

Le izjemoma, če to ban dopusti v odloku, s katerim se je občini dovolil dolični sejem. (§ 190, odst. 2.)

47. Katere ugodnosti predvideva obrtni zakon za obrtnike pri dobavah za državo, banovine in občine ter njihove zavode in ustanove?

V inozemstvu se smejo nabavljati samo oni proizvodi, ki se ne morejo nabaviti v državi in inozemska podjetja smejo opravljati samo ona dela, ki jih v državi ne morejo izvršiti domača podjetja.

Če gre za licitacijo dobave izdelkov, ki se ne izdelujejo v zadostni količini v državi in pri kateri je obrtnik uporabljal domače sirovine, polsirovine in jugoslovansko delavstvo, mora imeti prednost pred inozemcem, če ni več kot 15 % dražji, vračunši carino in prevoz do dobavnega kraja. Če pa se je uporabljal inozemski material ali inozemsko osebje, mora imeti prednost, če ni več kot 10 % dražji od inozemca.

Če se izplačilo za dobavo ali delo, ki je prevzeto, ne izvrši v treh mesecih, mora država po tem času plačati zamudne obresti.

Kazenski zavodi se ne smejo udeleževati državnih licitacij in smejo delati za državo in samoupravna telesa in njihove zavode le, če gre za manjša naročila brez licitacije. (§§ 196 do 205.)

48. Ali obstoja zavarovanje za samostojne obrtnike?

Novi obrtni zakon določa, da morajo biti zavarovani tudi obrtniki. To zavarovanje se uredi s posebno uredbo, ki jo predpiše minister za trgovino in industrijo sporazumno z ministrom za socialno politiko in narodno zdravje po zaslišanju zbornice v dveh letih po uveljavljanju obrtnega zakona, t. j. do 9. marca 1934. Zavarovanje obsega boizen, nezgode, onemoglost, starost in smrt. Zavarovalni okoliš se ima raztezati na eno samo banovino, ali pa tudi na več banovin skupaj. Nadzorstvo nad zavarovanjem vrši ban. (§ 384.)

49. Kako se postopa glede obrtnih pravic ki si jih je kdo pridobil po prej veljavnih zakonskih predpisih?

Vsi obrtni in vse pravice, pridobljene po dosedanjih zakonih, ostanejo v veljavi tudi po novem obrtnem zakonu, četudi bi se po novih predpisih ne mogle več pridobiti. (§ 446.)

50. Kaj se zahteva od onega, ki je obrtovanje prekinil, pa bi rad zopet dobil obrtni list (pooblastilo ali dovolilo)?

Če je svoječasnno izvrševal obrt najmanj dve leti in če prekinitev ni trajala več kot deset let, lahko ustanovi obrt nanovo, ne da bi mu bilo treba ponovno dokazati usposobljenost. (§ 451.)

51. Ali morejo dobiti pooblastilo ali dovolilo tudi inozemci?

Inozemci imajo enake pravice po obrtnem zakonu kakor domačini, če obstoja med državo, kateri pripadajo (n. pr. Italijo), in kraljevino jugoslavijo zadevna pogodba (obrnopravna reciprociteta). Če take pogodbe ni, smejo izvrševati obrt le, če jim to dovoli ban. V tem primeru morajo s potrdilom svojih pristojnih oblastev dokazati, da njihova država izdaja dovoljenje za nastop obrta tudi našim državljanom. (§ 7.)

52. Kaj določa v glavnem obrtni zakon glede odpiranja in zapiranja lokalov?

Lokali morajo biti ob delavnikih redoma zaprti v nočnem času, t. j. od 20. ure zvečer do 5. ure zjutraj. Ban pa sme po krajevnih razmerah odrediti, da smejo biti poedine vrste rokodelskih delavnic po vaseh in drugih krajih kmeškega značaja ob delavnikih odprte tudi delj časa. Minister za trgovino in industrijo more odrediti še podrobnejše določbe o času zapiranja in odpiranja za poedine obrte ter dovoliti tudi izjeme od rednega zapiralnega časa.

Ob nedeljah morajo biti vsi obrati zaprti. Izjeme za poedine obrte (mesarije, pekarije, brivnice itd.) določi uredba. Obvezno zapiranje velja tudi za državna praznika: rojstni dan Nj. Vel. kralja in dan Ujedinjenja. Praznike, za katere velja enak predpis, določa še posebna uredba po krajevnih verskih razmerah poedinih banovin.

Obrtnik in člani njegove družine smejo bivati in delati v lokalu tudi ob času, ko je ta za promet z občinstvom zaprt.

Te določbe ne veljajo za delovni čas pomožnega osebja, za katero veljajo posebni predpisi o zaščiti delavstva. (§§ 152 do 157.)

53. Kdo se smatra za vajenca (učenca)?

Oseba, ki je zaposlena v obrtu zato, da si pridobi s praktičnim delom (učenjem) ono znanje, ki ga more usposobiti za pomožniško zaposlitev. (§ 252.)

54. Ali je za sprejem vajenca predpisana kaka starostna meja, šolska izobrazba in telesna sposobnost?

Za vajenca se ne more sprejeti oseba, ki je stara manj kot 14 let, ki ni dovršila osnovne šole ali se drugače ni naučila pisati in ki telesno ni sposobna. Telesno sposobnost je treba dokazati pri sklepanju učne pogodbe z zdravniškim potrdilom, ki ga izda na podlagi brezplačnega pregleda in brez kolkovine pristojni šolski zdravnik. (§ 253.)

55. Kdo sme imeti vajenca?

Samo imetnik obrta, katerega naj se učenec uči. Učni gospodar mora biti sam usposobljen in pri njem mora biti učenje zajamčeno.

Tovarne smejo sprejemati vajence le, če izvršujejo dotični obrt, katerega naj se učenec izučí, na tovarniški način, n. pr. tovarna pohišva za mizarske vajence. Pri tem mora biti strokovno učenje vajencev zajamčeno. Tovarna, ki ima samo pomožno rokodelsko delavnico, n. pr. kemična tovarna ključavničarsko pomožno delavnico, ne more sprejemati v to delavnico ključavničarskih vajencev.

Osebe, ki smejo po tem zakonu izvrševati izjemoma rokodelski obrt, ne da bi imele same strokovno izobrazbo, smejo imeti vajence le, če imajo strokovnjaka, ki daje jamstvo za strokovno učenje. (§ 254.)

56. Kateri obrtnik ne sme imeti vajencev?

Oni, ki je bil kaznovan radi zločina ali prestopka iz koristoljublja, zoper javno moralo, zoper življenje in telo svojega pomožnega oseba, ob prvi kazni za dve leti, ob ponovni kazni za vedno. (§ 255.)

57. Kdaj sme odvzeti pravico do vajencev upravno oblastvo (sresko ali mestno načelstvo)?

Če dotični obrtnik hudo krši svoje dolžnosti napram učencu glede morale ali s slabim ravnanjem, ali če zanemarja svoje obveznosti glede hrane, obleke in stanovanja, glede obiska obrtne nadaljevalne šole, če se pri pomočniškem izpitu pokaže, da učenec ni poučeval v zadostni meri, radi kazni (gl. vprašanje št. 56), če nima predpisano urejene delavnice za pravilno učenje vajencev, če je sklenil z učenci samo fingirano (navidezno) učno pogodbo, ali pogodbe sploh ni sklenil. Vedno se zasliši o stvari tudi pristojno obrtniško združenje. (§ 256.)

58. Ali je z zakonom urejeno številčno razmerje vajencev?

Koliko vajencev sme imeti obrtnik, bo določeno z ministrsko uredbo. Dokler ta ne izide, se ravna po določbah pravil svojih obrtnih združenj. (§ 257.)

59. Kako je postopati ob sklepanju učne pogodbe?

Učna pogodba je pismena in se mora skleniti najkasneje v 8 dneh po sprejemu vajenca. Sklepa se pri obrtnem združenju, kateremu pripada učni gospodar. Če obrtno združenje obsega več srezov in je sedež združenja v drugem srezu, se sklepa pogodba pri občini. V tem primeru mora učni gospodar obvestiti z vpošiljateljico učne pogodbe tudi obrtniško združenje. Če učenec ni polnoleten, sklepa zanj pogodbo oče ali varuh. Učna pogodba se izstavi v treh izvodih (eden za učnega mojstra, drugi za učenca ali njegovega očeta, tretji za pristojno združenje, če pa je sedež združenja v drugem srezu, eden še za občinol). Pogodba mora vsebovati osebne podatke učenca in mojstra, učno dobo, obveznosti in dolžnosti učenca (očeta, varuha) in učnega mojstra. (§§ 258, 259, 260.)

60. Kaj je poizkusni čas?

To je doba, ko je vajenec na poizkušnji in lahko v tem času vsaka stranka odstopi od učne pogodbe. Poizkusni čas se mora izrecno določiti v učni pogodbi in ne sme trajati več kot en mesec; ta čas se ne šteje v učno pogodbo. (§ 262.)

61. Ali se učni čas sme vajencu podaljšati?

Obrtno oblastvo prve stopnje sme vajenčevo učno dobo podaljšati za največ tri mesece, če je bil vajenec izključen iz obrtne nadaljevalne šole. Vajenec, ki je bil začasno izključen iz šole, mora pozneje za toliko časa dalje obiskovati šolo. (§ 263.)

62. Kakšne posledice zadenejo vajenca, ki je po lastni krivdi zapustil mojstra ali prekršil učno dobo?

Prebita doba učenja se mu ne šteje in mora za toliko časa podaljšati učenje.

Daljšo prekinitev mora mojster v 8 dneh javiti združenju ali občini, kjer je vpisan, to pa obrtnemu oblastvu, ki odloči, ali se prekinjena doba všteje, odnosno za koliko časa se mora zato podaljšati učenje. (§ 266.)

63. Ali pripada učencu kaka odškodnina za delo?

Da, po dovršenem prvem letu učenja. Koliko, določi posebna uredba ministrstva. (§ 267.)

64. Pod kakimi pogoji sme mojster s 14dnevno odpovedjo razdreči učno pogodbo?

Če vajenec kljub dovoljenemu kaznovanju noče vršiti svojih dolžnosti ali če kljub trudu in siljenju mojstra noče redno obiskovati šolo. (§ 274.)

65. Kdaj ima mojster pravico do odškodnine, če se preneha učno razmerje?

Mojster sme zahtevati odškodnino samo od polnoletnega vajenca, če je on kriv, od očeta (varuha) pa le, če je prestanek ta zakrivil. (§ 277.)

66. Kaj mora storiti mojster, če učno razmerje dovrši ali predčasno prekine?

Naznaniti mora to združenju, učencu pa izdati potrdilo o trajanju učenja (kolek 20 Din). Če je učna doba končana, mora mojster pozvati vajenca, da se prijavi k pomočniški preizkušnji pri pristojnem združenju. Prijave za preizkušnjo predloži učni mojster ter položi potrdilo o učenju in izpričevalo o dovršeni obrtni nadaljevalni šoli (§§ 280, 282, 285.)

67. Kaj je pomočniško izpričevalo?

Izpričevalo, ki ga dobi kandidat, ko preстане pomočniški izpit (kolek Din 20). (§ 287.) Če izpita ne napravi, dobi potrdilo, da je učno dobo prestal brez pomočniškega izpita (kolek 10 Din). (§ 288.)

68. Ali je pohajanje obrtne nadaljevalne šole obvezno?

Da, za vajence in pomočnike, ki so mlajši od 18 let. (§ 298.)

69. Kdo dobi poslovno (delavsko) knjižico in kje? Kaj se vpišuje v knjižice?

Samo pomočnik, ne pa vajenec in sicer pri pristojnem obrtniškem združenju; če tega ni v srezu, pa pri občini. Knjižice so proste kolkovine. (§ 307 in 308.) Ob vstopu v službo mora izročiti pomočnik svojo knjižico mojstru, ki jo ob izstopu iz službe zopet vrne izpolnjeno. V knjižico se vpiše trajanje službe, a nobenih opazk, ki bi pomočniku oteževale sprejem v drugo službo. Če pomočnik zahteva posebno potrdilo o vedenju in izobrazbi, mu ga mojster mora izstaviti. (308 in 304.)

70. Kaj je razsodniški odbor (razsodišče)?

To je razsodišče, ki rešuje spore iz službenega razmerja med službodavci in pomočniki (vajenci), če ne gre za večjo vrednost kot 12.000 Din. Tako razsodišče obstoji iz članov, ki pripadajo de-

lodajalcem in delojemalcem; predseduje mu sreski načelnik ali njegov namestnik. (§§ 343 do 353.)

71. Kaj je obrtniško združenje, katere vrste poznamo?

To je združenje obrtnikov ene ali več strok za določen okoliš, ki je po zakonu redoma okoliš sreskega načelstva. V Dravski banovini obstojajo poleg skupnih združenj, v katerih so včlanjeni obrtniki različnih strok, tudi strokovna združenja, ki združujejo obrtnike samo ene ali samo sorodnih strok.

72. Katere naloge ima združenje?

Ono druži obrtnike, jih vzgaja k stanovski zavednosti in solidarnosti, skrbi za stanovski, gospodarski, kulturni, strokovni napredek in dobrobit včlanjenih obrtnikov in pomožnih delavcev, nadzira in vodi pregled, (evidenco) članov, pomočnikov in vajencev, potrjuje izpričevala in delavske knjižice, daje odgovore in izjave ter stavi predloge za izboljšanje položaja obrtnikov, oblastvom, zbornici in okrajnemu odboru, zasleduje šušmarstvo, se briga za olajšanje davčnih in drugih bremen ter sodeluje pri organizaciji obrtniškega zavarovanja. (§§ 354 do 390.)

73. Ali mora biti vsak obrtnik član združenja?

Da, članstvo je obvezno in mora vsakdo že ob nastpu obrta še pred prijavo obrtnemu oblastvu plačati pri zadrugi vpisnino (inkorporacijsko pristojbino). Kdor izvršuje obrte, ki spadajo k različnim združenjem, mora biti član vseh dotičnih združenj. Kdor ima podružnico v okolišu istega združenja, ne plača zato nikake nove pristojbine. Če se obrt preseli, ni treba plačati nove vpisnine. (§ 358.) Ako se obrtnik preseli v okoliš drugega združenja, plača običajno le razliko, ako je pri novem združenju vpisnina višja.

74. Kdo odobrava ustanovitev združenja in kdo je nadzorstvena oblast nad združenji?

V Dravski banovini Zbornice za trgovino, obrt in industrijo v Ljubljani.

75. Kaj je okrožni odbor obrtniških združenj?

Obrtniška združenja v okolišu treh ali več srezov si ustanove lahko svojo zvezo, ki se imenuje okrožni odbor. V Dravski banovini so okrožni odbori v Ljubljani za Gorenjsko, z litijskim in kočevskim srezom, v Novem mestu za Dolenjsko, v Celju za Spodnje Štajersko, v Mariboru za sreze ob Dravi, prevaljski srez in Prekmurje.

76. Kaj je glavna naloga okrožnega odbora?

Okrožni odbor skrbi za interese obrtništva, ki pripada združenjem, ki so včlanjena v okrožnem odboru, nadzira in vodi ta združenja, se briga za prirejanje strokovnih tečajev, za strokovni in gospodarski napredek obrtništva, pomočnikov in vajencev, vodi borbo proti šušmarstvu, skuša s svojimi predstavkami in posredovanjem olajšati obrtništvu davčna in druga javna bremena ter skrbi za ustanavljanje kreditnih, produktivnih, nabavljalnih in drugih gospodarskih zadrug ter za organizacijo obrtniškega zavarovanja.

77. Kaj je zbornica?

Zbornica je gospodarsko predstavništvo za okoliš cele banovine. Ona skrbi za strokovni, socialni in gospodarski napredek obrtništva in obrtnega naraščaja, sodeluje pri izdelavi zakonov in uredb, ki se tičejo gospodarstva, osobito obrtne in trgovske zakonodaje, davkov, carin, železniškega prometa, socialne zaščite in zavarovanja delavstva, trgovskih pogodb z drugimi državami itd. V ta namen zaslišuje obrtniška združenja in okrožne odbore ter posreduje pri ministrstvih in drugih oblastvih in korporacijah. Zbornica vodi pregled celotnega gospodarstva svojega okoliša, gospodarsko statistiko, skrbi za gospodarske slike z inozemstvom, daje razna pojasnila in navodila o gospodarskih stvareh, izdaja uradna potrdila, osobito za državne dobave, za izvoznike in uvoznike ter strokovna mnenja upravnim in sodnim oblastvom.

78. Kakšne zbornice obstoje v naši državi?

Skupne in ločene.

Dočim je ločena zbornica predstavništvo samo obrtništva, ali samo trgovstva ali samo industrije, predstavlja skupna zbornica dve ali vse tri navedene gospodarske panoge, t. j. trgovino in industrijo ali pa trgovino, obrt in industrijo.

79. Kakšno zbornico imamo v Dravski banovini?

Skupno zbornico. Njen naziv je: Zbornica za trgovino, obrt in industrijo v Ljubljani. Zbornica obstoji iz obrtnega, trgovskega in industrijskega odseka, vsak po 16 članov.

Za:**DOM,
OBRT
in
INDUSTRIJO****DÜRKOPP**
ŠIVALNI STROJI**ZALOGA:****LUDV. BARAGA**
LJUBLJANA
ŠELENBURGOVA ULICA 6**TELEFON 29-80**

80. Kako so zastopani in kako odločujejo obrtniki v zbornici?

Obrtniki so zastopani po svojem posebnem in samostojnem obrtnem odseku, ki obstoji iz 16 obrtnikov, s svojim lastnim predsednikom, ki je obenem član predsedstva celotne zbornice. O obrtniških stvareh odloča izključno le obrtniški odsek sam. Če gre za stvari, ki se tičejo tudi drugih dveh odsekov (trgovskega in industrijskega), n. pr. glede davkov, carin, delavstva, železnice, pošte itd., odločajo vsi trije odseki v skupni seji. Če bi ostal obrtni odsek v manjšini, ima pravico, da gre njegovo mnenje istočasno z mnenjem večine na merodajno mesto.

81. Katera obrtna (upravna) oblastva poznamo?

Sresko načelstvo kot obrtno oblastvo prve stopnje, banska uprava kot obrtno oblastvo druge stopnje. Najvišje upravno oblastvo je ministrstvo za trgovino in industrijo.

82. Kakšen je rok za pritožbo proti odloku prve instance?

Pritožbeni rok znaša redoma 15 dni. Ta rok je naveden vedno v odločbi, ki jo dobi stranka.

Dr. Čeh Josip, vet. svetnik.

NAVODILA ZA PODKOVSKJE MOJSTRE (KOVAČE)

Delavnica mora biti svetla, dovolj prostorna in zračna.

Radi strupenih plinov (ogljikov dioksid in monoksid), ki se v delavnici nabirajo v precejšnji količini, je potrebna dobra ventilacija, zlasti naj se posveča paznja na dimnik, da dobro vleče.

V delavnici sami pazi na red, da ne bo ležalo orodje po tleh in klopeh, temveč da bo vsako na svojem mestu v omari ali na polici.

Priporočljivo je, da obstoja v delavnici zaprta omarica z najpotrebnejšimi razkužili in obvezami za prvo pomoč v sili zaposlenih kovačev, kakor tudi za eventualne nezgode konj, ki se lahko pripetijo pri kovanju.

Glavna mojstrova dolžnost je, da pregleda stojo in hojo konja pred kovanjem in da se prepriča, če konj morda ne šepa. Primeri se namreč večkrat, da lastnik dolži kovača krivde šepavosti konja, ki je v resnici že pred kovanjem obstojala.

Pri kovanju ne smemo pozabiti tudi na ravnanje s konji z ozirom na njih lastnosti, če so mirni, razburljivi, uporni itd. Z nepremišljenim ravnanjem, kričanjem in pretepanjem, ne dosežemo ničesar, temveč se konj še bolj pokvari in oplašči. Samo z lepim in premišljenim ravnanjem lahko podkujemo upornega konja.

Pri snemanju podkve se morajo zaklepke in stranske kapice odvit in poravnati in šele potem vsak žebelj posamezno izvleči iz kopita. Vsako nasilno odstranjenje podkve lahko okruši in poškoduje rožene stene in s tem otežkoči podkovanje.

Pri porezovanju kopita moramo paziti, da dosežemo pravilno obliko. Pete kopita so najbolj obremenjene, zato jih ne smemo

preveč porezati, marveč gledati, da ostanejo kolikor mogoče močne.

Pri izbiri podkev je vpoštevati stojo in hojo konja, obliko kopita, način uporabe konja in po kakih pojih ter za kateri čas se bo konj uporabljal.

V nobenem primeru ne sme biti podkev prekratka pri vprežnih konjih. Lahke konje, ki se uporabljajo za ježo ali tek, ne smemo tako podkovati, ker bi stopali na podkve prednjih nog in jih tudi odfrgali, kar bi lahko povzročilo nesrečo za jezdeca, odnosno vozača in konja.

Oprimnica ne sme biti višja kakor je podkev debela, ozobci pa morajo biti nekoliko višji in to radi tega, da se ne obrabijo prej nego oprimnica, ker bi s tem trpela pravilna stoja konja.

Pri pribijanju podkve moramo paziti, če leži ravno na nosilnem robu, da kopito zadaj presega in ne tišči na podplat.

Žeblje zabijemo z lahkimi in kratkimi udarci, dokler niso v trdem robu, kar se čuti in čuje po glasu; potem šele smejo biti udarci močnejši. Višina, v kateri naj prodrejo žebli skozi roženo steno, se ravna po njeni kakovosti in debelosti, deloma pa tudi po teži podkve. Končno se morajo žebli še dobro pritegniti. Zaklepke morajo biti širioglate, t. j. tako dolge kakor je žebelj širok. Zakleplji jih dobro v roženo steno ter jih ne popili, da ne bodo prešibki, marveč jih samo pogladi s fino pilo.

Po podkovanju pregledamo kopito, če je delo pravilno izvršeno in prepeljemo konja v teku, če morda ne šepa.

KREDITNO DRUŠTVO

MESTNE HRANILNICE

LJUBLJANSKE

dovoljuje posojila na
menice in kredite v
tekočem računu vsem
kredita zmožnim ose-
bam in tvrdkam

Tišler Andrej, čevjarski mojster in strok. učitelj v Trziču.

POIZKUSNI ČEVELJ

Izdelovanje čevljev po meri zahteva dandanes vedno več znanja. Vsaj mora biti čevljar skoraj kipar in umetnik, če hoče kopito natančno prilagoditi nogi ter ustreči vsem zahtevam naročnika. V slučaju, da noga ni normalna, je to težje, in se lahko kljub vsej pazljivosti primerijo morebitne napake, katerih pozneje ni mogoče več popraviti.

Da bi se tem neprilikam odpomoglo, je dunajski čevlarski mojster g. Karol Kölbl v zadnjih letih izumil poizkusni čevelj. Ta se napravi po kopitu, ki je izdelano po obliki noge; kot sirovina služijo stare ženske florove nogavice, s podplatom iz lepenke. Za ženski čevelj se lahko uporabi lesena peta, ki se potem pritrdi na pravi čevelj, za moške pa se napravi peta ali iz lepenke ali pa iz plutovine. Stroški za tak čevelj znašajo kakih 2—3 Din. Saj morajo biti nogavice zastonj, dela pa je treba za eno uro.

Poizkusni čevelj ima isti namen kot pri krojačih provizorično sešita obleka, ki jo stranka pride pomeriti, da se ugotovi, če je treba tu in tam kaj popraviti, prešiti itd. Ko je omenjeni čevelj gotov, ga naročnik obuje, da se ugotovijo morebitne napake, ki se še lahko popravijo, kar bi bilo pri že izdelanem čevlju nemogoče. Čevelj za poizkušnjo se lahko napravi mehkejši ali trši, kakoršna je pač kakovost usnja, ter od navadnega do ortopedičnega čevlja. V slučaju, da se za poznejša naročila tak čevelj ne rabi več, se lahko prereže čez polovico, se izravnajo izbočena mesta, kar dobro služi kot osnovna podlaga za risanje vzorca.

Za časa svojega bivanja na Dunaju sem bil večkrat pri omenjenem mojstvu. Poleg imenovanega čevlja je izumil tudi aparat za merjenje noge, s katerim je omogočeno natančno prenesti vse mere itd. s pomerjene noge na kopito.

Se preden so se za izum g. Köblja začeli zanimati čevlarski mojstri, so prišli k njemu odposlanci čevlarskih velepodjetij »Del-Ka« in »Hermes«, ki imajo na Dunaju velike izložbe in brzopopravljalnice ter uvajajo v svoja podjetja tudi ortopedična dela. Njihovi prošnji, da bi jih izučil izdelovati poizkusne čevlje, g. Kölbl ni ustregel s pripombo, da je ta izum namenjen samo čevlarskim mojstrom, ki se bavijo s pomerjenim delom.

Izdelovanje poizkusnega čevlja je težko tako opisati, da bi zadostovalo za praktično izdelavo. Pripravljen pa sem priiti pokazati, kako se ta čevelj izdelava, samo čevlarskim mojstrom, ki bi se za to zanimali. Izum je tukaj, in se bo lahko še izboljšal. Kakor pri vsaki stvari, bodo tudi tukaj različna mnenja. Le želeli bi bilo, da bi svoje pomisleke o poizkusnem čevlju na tem mestu objavili izkušeni mojstri po naši domovini. Moje mnenje je, da bi bilo izdelovati čevelj iz nogavic za vsak navaden pomejen par čevljev skoro odveč, za dvomljive slučaje pa je priporočljivo, kot najbolj zanesljiv pripomoček, da se izdelava potem lahko čevelj tako, kakor treba.

KREDITNI ZAVOD

ZA TRGOVINO IN INDUSTRIJO

LJUBLJANA

PREŠERNOVA ULICA 50

(V LASTNEM POSLOPU)

Brzjavke: Kredit Ljubljana — Telefon štev.: 20-40,
24-57, 25-48; interurban: 27-06, 28-06 — Peterson
international Banking Code

Obrestovanje vlog, nakup in prodaja
vsakovrstnih vrednostnih papirjev, de-
viz in valut, borzna naročila, predujmi
in krediti vsake vrste, eskompt in
inkaso menic ter nakazila v tu- in
inozemstvo, safedepoziti itd.